

Tabel 5. Overzicht seksuele ontwikkeling en invloed autisme, inclusief risico- en beschermende factoren

Invloed stoornis in autismspectrum	Beschermende factoren	Risicofactoren
Lichaam en zelfbeeld		
<i>Persoonlijke factoren</i>		
De lichamelijke ontwikkeling verloopt hetzelfde als bij leeftijdsgenoten.		
De lichamelijke veranderingen in de puberteit zijn voor sommige autistische jongeren beangstigend.		
	Een positief zelf- en lichaamsbeeld en zelfvertrouwen.	Sommige autistische jongeren zijn vatbaar voor angst en eenzaamheid.
		Angst en stress ervaren (lager seksueel welzijn).
		Zelfbeschadigend gedrag.
<i>Omgevingsfactoren</i>		
	Instellingen en ouders bieden passende seksuele vorming (bijvoorbeeld rond de aankomende veranderingen in de puberteit).	
Seksuele gevoelens		
<i>Persoonlijke factoren</i>		
Kinderen en jongeren met een stoornis in het autismspectrum hebben grotendeels dezelfde seksuele interesses, gevoelens en verlangens.		
Jongeren met een stoornis in het autismspectrum hebben grotendeels dezelfde behoefte aan romantische of seksuele relaties en seksueel contact.		
Jongeren met een stoornis in het autismspectrum vinden het vaker lastig om een relatie te behouden.		
Als het niet lukt om een (seksuele) relatie te realiseren, kan dit voor frustratie zorgen.		
Een gebrek aan sociale en communicatieve vaardigheden bij autistische jongeren kan van invloed zijn op het welbevinden in een (seksuele) relatie.	Communicatieve vaardigheden.	
Ongeveer een derde van de autistische jongeren met een bijkomende verstandelijke beperking heeft geen behoefte aan een partner en geen duidelijke seksuele interesse.		

Invloed stoornis in autismespectrum	Beschermende factoren	Risicofactoren
	Zelfvertrouwen.	Autistische jongeren zijn vatbaarder voor angst, ontevredenheid en onzekerheid.
<i>Omgevingsfactoren</i>		
	Ouders en professionals besteden aandacht aan seksuele gevoelens en relaties van autistische jongeren, vanuit gezond perspectief (verliefd, verkering, et cetera).	(Seksuele) relaties worden, door ouders en professionals van autistische kinderen en jongeren, vaak vanuit een negatief perspectief bekeken — <i>deficiency framework</i> .
	Ouders en professionals hebben aandacht voor kenmerken van een stoornis in het autismespectrum en hoe deze bijdragen aan de beleving, ontwikkeling en ervaring van het kind of de jongere.	
	Ouders en professionals besteden specifiek aandacht aan relatievorming.	
Seksueel gedrag		
<i>Persoonlijke factoren</i>		
Jongeren met een stoornis in het autismespectrum laten voor een groot deel hetzelfde seksuele gedrag zien (masturberen, orgasme, seksuele ervaring met partner).	Ervaring met (seksuele) relaties zorgt voor meer (seksueel) zelfvertrouwen.	Geen ervaring met een (seksuele) relatie.
Voor sommige autistische jongeren is het aanvoelen van normen binnen een (sociale) situatie moeilijker en sommige autistische jongeren vertonen ongepast of seksueel grensoverschrijdend gedrag.	Leren om seksuele impulsen op een sociaal geaccepteerde manier te uiten (mogelijkheden kennen voor seksuele ontlading).	
Dwangmatig masturberen en onconventionele seksuele interesses en gedrag (seksuele parafilie) komen voor onder autistische jongeren.		
<i>Omgevingsfactoren</i>		
	Seksuele vorming vanaf de kinderleeftijd, met aandacht voor seksueel ongepast gedrag, seksueel grensoverschrijdend gedrag en weerbaarheid, seksuele onderhandelingsvaardigheden, seksuele communicatieve vaardigheden en seksuele weerbaarheid (inclusief sociale en groepsdruk).	
	Een positieve/accepterende houding van ouders en professionals over masturbatie (samen zoeken naar manieren om seksualiteit en relaties in het dagelijkse leven in te passen).	

Invloed stoornis in autismspectrum	Beschermende factoren	Risicofactoren
Genderidentiteit		
<i>Persoonlijke factoren</i>		
Genderdysforie komt relatief vaak voor onder autistische jongeren.		
<i>Omgevingsfactoren</i>		
	Een positieve houding van de omgeving rond transgendergevoelens en afwijkende genderidentiteit. De acceptatie van deze gevoelens door de omgeving en de persoon zelf draagt bij aan een gezonde ontwikkeling.	Afwijzing door de omgeving van genderdysforie en transgendergevoelens
	Alertheid op genderdysforie bij personen in de directe omgeving: een individuele aanpak (door een specialist) is nodig om genderdysforie vast te stellen bij autistische kinderen en jongeren.	
Seksuele oriëntatie		
<i>Persoonlijke factoren</i>		
Homo- en bisexualiteit komt vaker voor onder autistische volwassenen; we kunnen aannemen dat autistische jongeren hierin ook al zoekende zijn.		
<i>Omgevingsfactoren</i>		
	Verhoogde aandacht voor homo- en bisexualiteit in seksuele vorming en opvoeding (ouders, jeugdprofessionals)	
	Een positieve houding rond gelijkwaardigheid en respect over seksualiteit bij ouders, jeugdprofessionals en de omgeving.	Afwijzing homo- en bisexualiteit door de omgeving.
Seksueel grensoverschrijdend gedrag		
<i>Persoonlijke factoren</i>		
Sommige autistische jongeren zijn slachtoffer van seksueel misbruik of seksueel grensoverschrijdend gedrag (SGOG).	Voldoende kennis over seksualiteit.	De volgende factoren kunnen bij sommige autistische mensen leiden tot ongepast, problematisch seksueel gedrag, niet-normatieve seksuele interesses, preoccupatie en/of seksuele grensoverschrijding: - Beperkingen in de sociale communicatie en interactie. - Sensorische onder- of overgevoeligheid. - Repetitief gedrag en rituele activiteiten. - Minder kennis over seksualiteit.

Invloed stoornis in autismespectrum	Beschermende factoren	Risicofactoren
		- Minder mogelijkheid om te experimenteren met seksuele relaties. - Minder seksuele vorming. - Minder remmingen. - Minder empathie.
	Onderhandelingsvaardigheden (over wat je wel en niet wilt) en communicatieve vaardigheden	
	Voor succesvolle (trauma)behandeling na SGOG is specifieke aandacht voor autisme nodig.	
Sommige autistische jongeren zijn pleger van seksueel misbruik of SGOG.	Een positieve houding rond gelijkwaardigheid en respect over seksualiteit.	
<i>Omgevingsfactoren</i>		
	Extra aandacht voor seksuele wensen en grenzen en seksuele weerbaarheid in relatie tot autistische kenmerken door ouders, jeugdprofessionals en omgeving.	
Overige aandachtspunten		
<i>Persoonlijke factoren</i>		
Autistische jongeren pikken seksuele vaardigheden niet vanzelfsprekend op uit de omgeving.		Moeite met abstract denken, ervaren van problemen op gebied van communicatie en moeite met generaliseren.
<i>Omgevingsfactoren</i>		
De omgeving benadert seksualiteit vaak vanuit problematisch perspectief (negatieve invloed op seksuele ontwikkeling van autistische jongeren).	Een positieve benadering.	
Professionals ervaren barrières om seksualiteit met autistische jongeren te bespreken. Er is een tekort aan training en deskundigheid bij professionals en ouders.	Een gestructureerde aanpak (seksuele vorming) en proactief bespreekbaar maken van seksualiteit met autistische kinderen en jongeren en hun ouders.	
De materialen voor seksuele vorming voor autistische kinderen en jongeren zijn beperkt.	Expliciete seksuele en relationele vorming en ondersteuning van de seksuele ontwikkeling door aangepaste seksuele vorming.	